

Wolność sumienia i wyznania

---

w systemie ochrony zdrowia w Polsce

dla pacjentek i pacjentów

Spis pytań

1.

Czy w czasie pobytu w szpitalu, niezależnie od mojego wyznania, przysługują mi z tego tytułu jakieś prawa?

Strona 5

3.

Czy będąc w szpitalu, mogę korzystać z opieki duchowej lub posługi religijnej? Czy ktoś będzie mnie o to pytał?

Strona 6

2.

Jakie to są prawa i czego mogę oczekiwać w czasie pobytu w szpitalu?

Strona 5

4.

Jeżeli będę potrzebować wsparcia duchowego, w jaki sposób mogę je otrzymać?

Strona 7

5.

Czy jeżeli zgłoszę potrzebę kontaktu z duchownym mojego wyznania, zostanę obciążony kosztami z tego tytułu?

Strona 7

7.

Czy muszę wysłuchiwać modlitw albo audycji religijnych, jeżeli zakłócają mój spokój?

Strona 9

9.

Czy personel medyczny może nakazać mi zdjęcie elementów odzieży, pozbycie się emblematów lub przedmiotów kultu związanych z wyznawaną przeze mnie religią?

Strona 11

6.

Czy mogę korzystać ze szpitalnej kaplicy i skąd mam wiedzieć, gdzie się ona znajduje?

Strona 8

8.

Codziennie przychodził do mnie ksiądz proponując rozmowy na tematy dotyczące religii w czasie, gdy byłam hospitalizowana. Nie jestem zainteresowana tymi kwestiami i nie miałam ochoty na żadne odwiedziny. Co mogę zrobić, żebym nie musiała stale tłumaczyć się i odmawiać?

Strona 10

10.

Czy mogę oczekiwać, że mój jadłospis zostanie przygotowany zgodnie z zasadami wyznawanej przeze mnie religii?

Strona 12

12.

Mój wypis ze szpitala planowany jest na sobotę. Podejmowanie czynności administracyjnych w tym dniu jest sprzeczne z moim wyznaniem. Czy mogę prosić o wypis ze szpitala w inny dzień niż sobota?

Strona 13

14.

Czy mogę zostać zmuszona do procedur medycznych niezgodnych z moją religią?

Strona 14

11.

Czy mam prawo do badania przez lekarza tej samej płci co moja, z uwagi na wyznawaną religię?

Strona 12

13.

Ze względów religijnych chciałbym jak najszybciej odebrać ciało bliskiej mi, zmarłej osoby ze szpitala. Co mogę zrobić, aby tak się stało?

Strona 13

15.

Czy mam prawo odmówić wykonania określonego zabiegu także u mojego dziecka?

Strona 15

17.

Czy powołując się na klauzulę sumienia, lekarz może odmówić mi skierowania na badania prenatalne lub odmówić ujawnienia wyników takiego badania?

Strona 16

16.

Lekarz odmówił mi wypisania recepty na środki antykoncepcyjne, powołując się na klauzulę sumienia. Co mogę zrobić, aby wydał mi stosowną receptę?

Strona 15

18.

Co mogę zrobić, jeśli w trakcie hospitalizacji, podczas wizyty u lekarza lub wykonywania badań moje prawa nie będą przestrzegane?

Strona 17

1. Czy w czasie pobytu w szpitalu, niezależnie od mojego wyznania, przysługują mi z tego tytułu jakieś prawa?

Przepisy polskiego prawa stanowią o równouprawnieniu wszystkich Kościołów i związków wyznaniowych, jak również zakazują jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na wyznawany światopogląd. Są to zasady konstytucyjne, które poprzez system ustaw znajdują odzwierciedlenie także i w systemie ochrony zdrowia, a więc stosuje się je także do osób korzystających z leczenia w szpitalach.

Dzieje się tak przede wszystkim za sprawą **Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta** dającej prawo do opieki duchowej osobom hospitalizowanym, ale nie należy zapominać, że w zakresie, jakiego nie obejmuje ta ustawa zastosowanie mają przepisy **Ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, indywidualne ustawy dotyczące Kościołów i związków wyznaniowych**, a nawet, bezpośrednio, **Konstytucja RP**.

•

2. Jakie to są prawa i czego mogę oczekiwać w czasie pobytu w szpitalu?

W pierwszej kolejności należy pamiętać, że konstytucyjne **prawa i wolności religijne** w zakresie, w jakim dotyczą osób hospitalizowanych **są również prawami pacjenta** – i w taki sposób zostały ujęte w Ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Zgodnie z art. 11 tej ustawy **pacjent powinien zostać poinformowany o przysługujących mu prawach**. Może to nastąpić, np. poprzez wywieszenie informacji w formie pisemnej na tablicy w pomieszczeniu dostępnym dla wszystkich osób przebywających w szpitalu. Dla niemogących się poruszać informacja powinna zostać udostępniona **w sposób umożliwiający zapoznanie się z jej treścią**. Może to oznaczać, że niektórym chorym trzeba ją będzie odczytać.

3. Czy będąc w szpitalu, mogę korzystać z opieki duchowej lub posługi religijnej? Czy ktoś będzie mnie o to pytał?

Prawo do opieki duchowej jest jednym z praw pacjenta, jednak nie powinno dochodzić do sytuacji, kiedy pacjenci i pacjentki są prośzeni o zadeklarowanie wyznania, np. w formie wypełnienia ankiety w trakcie procedury przyjmowania do szpitala. Jest tak dlatego, że opieka duchowa sprawowana jest tylko na prośbę pacjenta lub pacjentki i wyłącznie on może decydować o skorzystaniu ze swojego prawa. **Wolno mu na temat swojego wyznania milczeć, a z opieki duchowej nie musi korzystać** nawet jeżeli przynależy do związku wyznaniowego i poza szpitalem bierze aktywny udział w życiu religijnym wspólnoty.

Tak więc szpital powinien poinformować Cię o możliwości korzystania z opieki duchowej, ale jeśli nie zażyczysz sobie korzystania z tej możliwości, nikt nie powinien Cię o to pytać, nakłaniać ani poddawać czynnościom religijnym bez Twojej zgody.

•

4. Jeżeli będę potrzebować wsparcia duchowego, w jaki sposób mogę je otrzymać?

To zależy od sytuacji, a w szczególności od warunków panujących w szpitalu, a także Twojego stanu zdrowia. W każdej sytuacji masz prawo do dokładnej informacji ze strony placówki.

Wśród przekazanych osobie hospitalizowanej informacji powinny w szczególności znaleźć się te, o **prawie do kontaktu z osobą jej wyznania udzielającą wsparcia duchowego** oraz o **możliwościach i sposobach kontaktu z takimi osobami** przyjętych w danej placówce. Oznacza to, że **osoba każdego wyznania**, a nie tylko reprezentowanego przez większość społeczeństwa na danym terenie, **ma prawo do kontaktu z przedstawicielem swojej religii** (nie tylko księdzem, ponieważ istnieją wyznania, w których nie występują osoby duchowne), który bądź która udzieli jej wsparcia duchowego i będzie w tym zakresie sprawował_a nad osobą hospitalizowaną opiekę. Kontakt, w zależności od potrzeb i możliwości, może być osobisty, telefoniczny czy z użyciem komunikatora. Można sobie wyobrazić, że w przypadkach niektórych schorzeń bezpośredni kontakt z kimkolwiek spoza personelu medycznego mógłby być dla pacjenta lub pacjentki niewskazany. W przypadku, **jeśli stan osoby chorej ulegnie pogorszeniu lub jej życie będzie zagrożone**, ma nie tylko prawo do kontaktu z osobą zapewniającą wsparcie duchowe, **ale w zaistniałej sytuacji po stronie szpitala powstaje obowiązek umożliwienia takiego kontaktu.**

•

5. Czy jeżeli zgłoszę potrzebę kontaktu z duchownym mojego wyznania, zostanę obciążony kosztami z tego tytułu?

Zgodnie z obowiązującymi aktualnie przepisami **niedopuszczalne jest obciążanie z tego tytułu kosztami pacjenta ani nikogo z rodziny.**

6. Czy mogę korzystać ze szpitalnej kaplicy i skąd mam wiedzieć, gdzie się ona znajduje?

Nie we wszystkich szpitalach są kaplice. **Jeżeli jednak w placówce znajduje się kaplica**, pacjentki i pacjenci powinni uzyskać również taką informację, a także **w jakich terminach i godzinach sprawowane są uroczystości religijne**. Przepisy prawa polskiego, w drodze indywidualnych ustaw, przyznają wprost prawo do posiadania kaplicy szpitalnej jedynie niektórym Kościołom. Jednak biorąc pod uwagę zasadę równouprawnienia Kościołów i związków wyznaniowych, można stanąć na stanowisku, że analogiczne prawo przysługuje wszystkim związkom wyznaniowym. Oczywiście przy braku kaplicy ekumenicznej raczej nie będzie to możliwe, trudno byłoby wyodrębnić wiele kaplic w podmiocie mającym zajmować się przecież leczeniem. Dlatego racjonalne wydaje się przyjęcie, że **osobom hospitalizowanym wszystkich wyznań przysługuje prawo do uczestniczenia w obrzędach ich religii i na ten czas powinny one uzyskać możliwość korzystania z warunków gwarantujących intymność i poszanowanie ich godności oraz uczuć religijnych**. Możesz poprosić o udostępnienie takiego miejsca.

•

7. Czy muszę wysłuchiwać modlitw innych osób albo audycji religijnych, jeżeli zakłócają mój spokój?

Prawo do uczestniczenia przez jedne osoby pacjenckie w obrzędach ich religii nie powinno kolidować z **prawem innych pacjentów_ek gwarantującym, iż nie mogą być zmuszani_e do udziału w takich obrzędach**. Rodzi to konieczność wzajemnej dbałości o poszanowanie wolności sumienia i religii oraz **nienaruszanie wzajemnie swoich praw przez pacjentki i pacjentów, a także osoby sprawujące opiekę duchową** i sprawujące obrzędy religijne.

Należy równocześnie mieć na uwadze, że szpitale są instytucjami, których naczelnym celem działania jest udzielanie świadczeń medycznych, czyli prowadzenie leczenia pacjentów, nieraz bardzo ciężko chorych. Tym samym celom powinna być więc w pierwszej kolejności podporządkowana cała działalność placówki. Dlatego nie powinno dochodzić do sytuacji niepokojenia pacjentów czy zakłócania ich spokoju w toku sprawowania czynności religijnych. W tym zakresie **równie ważne jest zapewnienie odpowiedniego miejsca do sprawowania kultu religijnego, co wzajemne poszanowanie swych praw przez osoby przebywające w szpitalu**. Jeżeli dochodzi na tym tle do naruszeń, w pierwszej kolejności odpowiednią drogą będzie zwrócenie się do personelu placówki z prośbą o interwencję.

•

8. Codziennie przychodzi do mnie ksiądz proponując rozmowy na tematy dotyczące religii. Nie jestem zainteresowana tymi kwestiami i nie mam ochoty na takie odwiedziny. Co mogę zrobić, żebym nie musiała w tej sytuacji ciągle tłumaczyć się i odmawiać?

W stosunku do pacjentów i pacjentek, którzy nie zgłosili potrzeby korzystania z prawa do opieki duchowej nie powinny być sprawowane czynności religijne. Niepodleganie niechcianym czynnościom religijnym również stanowi wyraz wolności sumienia i wyznania.

Jeśli odmowa skierowana bezpośrednio do księdza nie odnosi skutku, skontaktuj się z osobą odpowiedzialną bezpośrednio za funkcjonowanie oddziału (zwykle jest to ordynator_ka). Przebywając w szpitalu, możesz nie życzyć sobie kontaktu z księdzem – **prawo do kontaktu z osobą duchowną jest prawem pacjenta i powinno być realizowane wyłącznie na jego prośbę.** Jeżeli bezpośrednia interwencja u personelu placówki nie przyniesie skutku, możesz zgłosić skargę, zgodnie z instrukcjami zawartymi w pkt 18.

•

9. Czy personel medyczny może nakazać mi zdjęcie elementów odzieży, pozbycie się emblematów lub przedmiotów związanych z wyznawaną przeze mnie religią?

Jak stanowi ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania **osoby pacjenckie mogą**, zgodnie z zasadami swojego wyznania, uczestniczyć w czynnościach i obrzędach religijnych oraz wypełniać obowiązki religijne, obchodzić święta religijne, a także **posiadać i korzystać z przedmiotów potrzebnych do uprawiania kultu i praktyk religijnych**. W związku z tym, w czasie pobytu w szpitalu, może pojawić się również kwestia posiadania i eksponowania przedmiotów i symboli kultu religijnego.

Jeżeli chodzi o **przedmioty osobiste czy elementy ubioru związane z wyznawaną religią, nie można żądać ich pozbycia się przez pacjenta lub pacjentkę bez uzasadnienia** i poza względami medycznymi (jak operacja, badania obrazowe itp.). Osoba przygotowująca do danej procedury medycznej powinna wówczas, na prośbę pacjenta_ki, wyjaśnić, dlaczego dany element odzieży albo przedmiot musi zostać zdjęty.

Osoby pacjenckie mają prawo poszanowania, a także prawo do niekomentowania przez personel placówki posiadanych symboli i przedmiotów kultu. Nie powinny eksponować ich poza przestrzeń osobistą w sposób czy w miejscach prowadzących do **naruszenia wolności innych osób**.

•

10. Czy mogę oczekiwać, że mój jadłospis zostanie przygotowany zgodnie z zasadami wyznawanej przeze mnie religii?

Wyznawana religia wyraża się często w określonych zasadach dotyczących żywności czy diety. Jednak nie ma w prawie przepisu, który wprost gwarantowałby osobom hospitalizowanym zapewnienie diety zgodnej z zasadami ich wyznania. Zrozumiałe jest także, że w warunkach niedofinansowanej opieki zdrowotnej i niedostatku środków na procedury medyczne trudno wymagać przyrządzania niewystępujących typowo potraw (wymagających odpowiednich umiejętności lub wiedzy) czy posiłków wymagających specyficznych składników dla każdego. **Nie ma jednak powodu, dla którego szpital miałby odmawiać pacjentce lub pacjentowi np. prostej diety eliminacyjnej, która nie wymaga nadmiernego nakładu pracy ani kosztów, a polega tylko na niewielkim zmodyfikowaniu dania, które musi być pełnowartościowe. Istotne jest przy tym, aby prawa jednych pacjentów_ek nie powodowały uszczuplenia praw pozostałych pacjentów_ek (np. poprzez zmniejszenie środków na ich żywienie).** Jest to kwestia, którą zawsze warto poruszyć w rozmowie z personelem. Sytuacje takie mogą zostać niejednokrotnie rozwiązane przy udziale dobrej woli i współpracy każdej ze stron.

•

11. Czy mam prawo do badania przez lekarza tej samej płci co moja, z uwagi na wyznawaną religię?

Nie ma w prawie przepisu, który by to gwarantował, niemniej możesz o to poprosić. W przypadku różnych wymogów podyktowanych kwestiami religijnymi, jak na przykład **wymogu określonej płci osoby badającej (możliwość badania kobiety tylko przez lekarkę), wydania ciała osoby zmarłej w celu poddania go określonym czynnościom czy zorganizowania zabiegów, badań lub wypisów w soboty.** Warto obustronnie dążyć do osiągnięcia kompromisu. Ten winien uwzględniać realne możliwości i przepisy prawa obowiązując placówkę, ale także indywidualne potrzeby wynikające z wyznawanej religii.

12. Mój wypis ze szpitala planowany jest na sobotę. Podejmowanie czynności administracyjnych w tym dniu jest sprzeczne z moim wyznaniem. Czy mogę prosić o wypis ze szpitala w inny dzień niż sobota?

W każdym szpitalu obowiązuje określona procedura związana z wypisami będąca, poza faktami wynikającymi ze stanu zdrowia osób hospitalizowanych, również kwestą organizacyjną. Zawsze jednak możesz poprosić o ustalenie terminu tej czynności w innym dniu tygodnia. Warto poruszyć kwestię dnia wypisu podczas rozmowy z lekarzem_ką prowadzącym_ą, który_a zwykle odpowiada za przygotowanie karty informacyjnej pacjenta_ki.

•

13. Ze względów religijnych chciałbym jak najszybciej odebrać ciało bliskiej mi, zmarłej osoby ze szpitala. Co mogę zrobić, aby tak się stało?

Przede wszystkim przedstaw swoją prośbę w rozmowie z personelem szpitala odpowiedzialnym za wydanie ciała. **Wyjaśnienie Twoich potrzeb i motywacji może być w tej kwestii bardzo pomocne.** W przypadku odmowy zapytaj, jakie konkretnie przepisy bądź procedury stoją na przeszkodzie realizacji Twojej prośby. W przypadku procedur zapytaj o osobę odpowiedzialną za ich ustalenie/realizację i zwróć się do niej bezpośrednio. Podobnie możesz postąpić w przypadku, jeśli odmowa opiera się na przepisie prawa – zawsze możesz poprosić o sprawdzenie, czy na pewno uniemożliwia on szybkie wydanie ciała w Twojej sytuacji (pamiętaj, że co do zasady aktualnie obowiązujące prawo umożliwia pochowanie zmarłego najwcześniej po 24 godzinach od chwili zgonu). Mogą także zdarzyć się inne okoliczności, w związku z którymi Twoja prośba nie będzie mogła być uwzględniona.

14. Czy mogę zostać zmuszona do procedur medycznych niezgodnych z moją religią?

W ramach wolności sumienia i religii pacjenta oraz pacjentki zawiera się również **prawo do odmowy poddania się procedurom medycznym ze względu na fakt ich niezgodności ze światopoglądem czy wyznaniem**. Można powiedzieć, że kwestia światopoglądu czy wyznania zawiera się w tym wypadku w **znacznie szerszym prawie do odmowy wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych** w ogóle. Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w art. 16 stanowi, że pod warunkiem uzyskania stosownych informacji pacjent_ka ma prawo do wyrażenia zgody na udzielenie świadczeń zdrowotnych lub odmowy takiej zgody, a więc bez względu na kierujące nim_ą motywy, w tym także religijne. Przykładem może być motywowana względami religijnymi odmowa poddania się zabiegowi przetoczenia krwi. **W takiej sytuacji pacjent_ka ma prawo, przed podjęciem ostatecznej decyzji, oczekiwać omówienia przez lekarza lub lekarzkę alternatywnych metod postępowania** (np. użycia preparatów krwiozastępczych) **oraz związanego z tym ryzyka i konsekwencji**.

Co do zasady, zgoda na leczenie stanowi o legalności podejmowanych zabiegów medycznych, choć istnieją od tej zasady wyjątki. **Pacjent_ka nie dysponuje prawem do odmowy poddania się czynności medycznej, jeżeli istnieje przepis odrębnej ustawy nakazujący poddanie się tej czynności**. W orzeczeniach polskich sądów istnieje np. ugruntowany pogląd dotyczący szczepień ochronnych, zgodnie z którym obowiązek szczepień ochronnych (Ustawa z 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi) oznacza brak możliwości korzystania przez pacjentkę z prawa do odmowy. Uzasadnieniem takiego rozwiązania jest ochrona dobra wyższej rangi, jakim jest zdrowie publiczne i zabezpieczenie społeczeństwa przed rozprzestrzenianiem chorób zakaźnych.

15. Czy mam prawo odmówić wykonania określonego zabiegu także u mojego dziecka?

W odniesieniu do osób, które nie mogą samodzielnie decydować o swoim leczeniu, jak dzieci czy osoby ubezwłasnowolnione, w przypadku konfliktu pomiędzy wskazaniami lekarza lub lekarki i decyzją opiekuna lub opiekunki decydujące będzie rozstrzygnięcie sądu opiekuńczego, o które szpital może zwrócić się w razie potrzeby.

•

16. Lekarz odmówił mi wypisania recepty na środki antykoncepcyjne, powołując się na klauzulę sumienia. Co mogę zrobić, aby wydał mi stosowną receptę?

Lekarz mógł tak postąpić, ponieważ zgodnie z przepisami ma prawo do odmowy świadczenia zdrowotnego z powołaniem się na klauzulę sumienia. W takim wypadku należy zwrócić się do kierownika lub kierowniczkę danej placówki, aby wskazał_a inne miejsce, w którym zostanie Ci udzielone to świadczenie zdrowotne. Wprawdzie zmiany z roku 2022 w zakresie obowiązywania klauzuli sumienia, będące konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2015 roku, zdjęły z lekarzy i lekarek obowiązek informowania pacjentek i pacjentów o miejscu, gdzie świadczenie zostanie udzielone, jednak zmiana ta nie odnosi się do podmiotów leczniczych. Mówiąc prościej, **prawo do klauzuli sumienia ma każdy_a z lekarzy_ek z osobna jako człowiek, czyli osoba fizyczna. Szpital (czy przychodnia) jako jednostka organizacyjna takiego prawa nie ma. Dlatego osoba reprezentująca ten podmiot na zewnątrz (dyrektor_ka, kierownik_czka itp.), działając w jego imieniu, ma obowiązek wskazać miejsce, gdzie świadczenie zdrowotne zostanie Ci udzielone.** Takie stanowisko jest zgodne ze stanowiskiem Ministra Zdrowia wyrażonym w piśmie z 20 lipca 2020 roku kierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich, gdzie Minister Zdrowia zwraca uwagę, że klauzula sumienia jest prawem jedynie osoby leczącej i nie może się na nią powoływać podmiot leczniczy.

17. Czy powołując się na klauzulę sumienia, lekarz lub le- karka może odmówić mi skierowania na badania prena- talne lub odmówić ujawnienia wyników takiego badania?

Odmowa skierowania pacjentki na badania prenatalne **nie mieści się w zakresie klauzuli sumienia**. Badania prenatalne są rozpatrywane przez sądy w kategoriach procedur medycznych służących informacji, diagnostyce, leczeniu oraz ocenie stanu zdrowia kobiety i jej płodu. Są to więc procedury całkowicie neutralne z perspektywy światopoglądowej. Co więcej, wiedza na temat zdrowia kobiety i jej płodu zalicza się do niezwykle istotnego prawa pacjentki, jakim jest prawo do informacji. Również i to stanowisko znalazło odzwierciedlenie w piśmie Ministra Zdrowia z 20 lipca 2020 roku kierowanym do Rzecznika Praw Obywatelskich. Aktualnie na stronie Ministerstwa Zdrowia (pod adresem <https://www.gov.pl/web/zdrowie/komunikat-w-sprawie-powolywania-sie-przez-lekarzy-na-tzw.-klauzule-sumienia-oraz-tlumaczenia-wyroku-w-sprawie-r.r.-przeciwko-polsce-skarga-nr-17617/04->) znajduje się komunikat w tej sprawie, zgodnie z którym:

„Lekarz nie ma prawa, odwołując się do klauzuli sumienia, odmówić wydania kobiecie w ciąży skierowania na badania prenatalne albo na badania specjalistyczne, jeśli istnieje uzasadnione podejrzenie, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety albo kobieta obawia się, że płód jest uszkodzony”.

•

18. Co mogę zrobić, jeśli w trakcie hospitalizacji, podczas wizyty u lekarza lub wykonywania badań moje prawa nie będą przestrzegane?

W pierwszej kolejności wystarczająca może okazać się rozmowa z personelem – pielęgniarką czy lekarzem, ewentualnie osobą będącą ich bezpośrednim przełożonym (np. ordynatorem oddziału) lub kierownikiem placówki podmiotu leczniczego (np. dyrektorem szpitala). W ten sposób wiele sytuacji może zostać rozwiązanych polubownie, a w dodatku szybko i skutecznie.

Kolejną możliwością jest złożenie skargi, najlepiej pisemnej do funkcjonującego w placówce pełnomocnika do spraw praw pacjenta lub/i do kierownika placówki. Informację o osobie, sposobach i terminach kontaktu z pełnomocnikiem do spraw praw pacjenta powinnaś/powinieneś otrzymać wraz z informacją o przysługujących Ci prawach, może też być wywieszona do wglądu w ogólnodostępnym miejscu.

Następny krok, jaki możesz wykonać, to skierowanie do Rzecznika Praw Pacjenta (adres strony internetowej: <https://www.gov.pl/web/rpp/wniosek-o-wszczecie-postepowania-wyjasniajacego>) wniosku wymagającego wszczęcia przez Rzecznika Praw Pacjenta postępowania wyjaśniającego, dotyczącego ewentualnego naruszenia prawa pacjenta.

Ponadto, w przypadku placówek, które świadczą usługi w ramach umowy z NFZ, możesz złożyć skargę w odpowiednim oddziale wojewódzkim Funduszu. Przydatne w takich sytuacjach informacje znajdziesz na stronie NFZ <https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/prawa-pacjenta/>.

Na działanie lub zachowanie lekarza, pielęgniarki bądź położnej naruszające prawa pacjenta możesz także złożyć skargę do Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej działającego przy okręgowej izbie lekarskiej lub przy okręgowej izbie pielęgniarek i położnych.

Zastrzeżenia prawne do publikacji, analizy prawnej, a także informacji zawartych na stronie internetowej Fundacji:

Treści zawarte w publikacji oraz analizie stanu prawnego a także treści udostępnione na stronie internetowej Fundacji na Rzecz Różnorodności Polistrefa:

Mają charakter wyłącznie informacyjny.

Zostały przygotowane z dołożeniem wymaganej staranności, jednak może zdarzyć się, że okażą się niekompletne, przedawnione lub mogą zawierać innego rodzaju błędy.

Nie stanowią wiążącej interpretacji ani wykładni prawa, nie są poradą prawną, ani opinią prawną i nie mogą być użyte dla ustalenia obowiązującego stanu prawnego, ani wykładni prawa w konkretnej sprawie.

Porada prawna, opinia prawna oraz pomoc prawna muszą każdorazowo uwzględniać indywidualne cechy i okoliczności danej konkretnej sytuacji/przypadku. Natomiast wskazane wyżej materiały mają charakter wyłącznie informacyjny, będąc wyrazem subiektywnego stanowiska ich autorów i autorów. W celu uzyskania porady prawnej, opinii prawnej lub pomocy prawnej w indywidualnej sprawie należy zwrócić się każdorazowo do prawnika/adwokata/radcy prawnego.

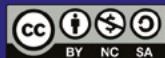
Fundacja ani autorzy_ki materiałów nie ponoszą odpowiedzialności za zastosowanie się do informacji zawartych na stronie internetowej Fundacji i w opublikowanych materiałach, w tym, w szczególności, nie ponoszą odpowiedzialności za efekty decyzji i działań podjętych w oparciu o te informacje.

Fundacja ani autorzy_ki nie ponoszą odpowiedzialności za treści zewnętrznych serwisów internetowych, do których zawarto odesłania w udostępnionych materiałach informacyjnych.

Publikacja nieodpłatna, nie może być sprzedawana.

Broszura została wydana na licencji Creative Commons

”Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 4.0”

Wydawczyni:

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa

www.polistrefa.pl

mail: fundacja@polistrefa.pl

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Broszura powstała w ramach projektu “Wolność sumienia i wyznania pacjentów w systemie opieki zdrowotnej” finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy.